

PAPER DETAILS

TITLE: Tüketim Kültürü Bağlamında Yavaş Kent Hareketi: Yabancılaşmadan Kaçış ve Bireysel
Özgürleşme

AUTHORS: Ayşe Duygu URAK AVAN,Nurhan Zeynep TOSUN

PAGES: 32-59

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1403000>

TÜKETİM KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA YAVAŞ KENT HAREKETİ: YABANCILAŞMADAN KAÇIŞ VE BİREYSEL ÖZGÜRLEŞME*

Ayşe Duygu URAK AVAN**, Nurhan BABÜR TOSUN***

Gönderim Tarihi: 18.11.2020 - Kabul Tarihi: 01.04.2021

Urak Avan, A. D. ve Babür Tosun, N. (2020). Tüketim kültürü bağlamında yavaş kent hareketi: Yabancılaşmadan kaçış ve bireysel özgürleşme. *Etkileşim*, 7, 32-59.
doi: 10.32739/etkilesim.2021.7.117

Bu çalışma araştırma ve yayın etiğine uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

Öz

Yavaş Kentler, metropollerdeki kapitalist toplumsal koşullar ve tüketim kültürü hâkimiyetindeki gündelik yaşamın yarattığı yabancılaşmadan kurtaracak, bireylerin gerçek ihtiyaçlarını fark ederek kendi yaşamlarını oluşturabilmeleri anlamında daha özgür kılacak güvenli birer sığınak olarak tanıtılmaktadır. Dünyada 264, Türkiye’de ise 18 adet yavaş kent bulunmaktadır. İzmir iline bağlı Seferihisar ilçesi, 2009 yılında unvanı alarak, Türkiye’nin ilk Yavaş Kenti olmuştur. Yavaş Kent unvanı ile birlikte markalaşan ilçeye, metropollerden önemli miktarda göç gerçekleşmiştir. Ancak kalabalıklaşmayla birlikte metropollere dair sorunları yaşamaya başlamış, sakinliği kaybetmek ve gelenlerin gitmek istemesiyle yüzleşmek zorunda kalmıştır. Bu çalışma, Seferihisar’ın Yavaş Kent oluşunun ardından girdiği değişim sürecini metropollerden sakin bir yaşam arayışıyla gelenler üzerinden değerlendirmeye çalışmaktadır. Çalışmada, fenomenolojik yaklaşımla ilerleyen bir araştırma deseniyle; İstanbul, Ankara ve İzmir’den gelerek ilçeye yerleşen 7 kişi ile gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerin yanı sıra doküman analizi, uzman görüşü ve gözlem gibi diğer veri toplama metotlarına başvurulmuştur. Elde edilen bulgular sonucunda, yabancılaşmadan kurtuluş ve bireysel özgürleşme bağlamında Yavaş Kent Seferihisar gibi küçük kentler seçeneğinin bir alternatif olmayabileceği; kapitalist kentsel koşulları yeniden ürettiği için bireysel özgürlüğün mekânsal değil, zihinsel olması gerektiği anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: yavaş kent, tüketim kültürü, yabancılaşma, gündelik yaşam, fenomenolojik araştırma.

* Bu çalışma, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Reklamcılık ve Tanıtım Anabilim Dalı Doktora Programı kapsamında yürütülmüş “Tüketim Kültürü Bağlamında Yavaş Kent Hareketi: Yabancılaşmadan Kaçış ve Bireysel Özgürleşme” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

** Doktora Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
duygu_urak@yahoo.com, ORCID: 0000-0001-7347-765X

*** Profesör Doktor, Fenerbahçe Üniversitesi, İletişim Fakültesi,
nurhantosun@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0234-9647

CITTASLOW MOVEMENT IN THE CONTEXT OF CONSUMER CULTURE: ESCAPE FROM ALIENATION AND INDIVIDUAL EMANCIPATION*

Ayşe Duygu URAK AVAN**, Nurhan BABÜR TOSUN***

Received: 18.11.2020 - Accepted: 01.04.2021

Urak Avan, A. D. ve Babür Tosun, N. (2020). Tüketim kültürü bağlamında yavaş kent hareketi: Yabancılaşmadan kaçış ve bireysel özgürleşme. *Etkileşim*, 7, 32-59.
doi: 10.32739/etkilesim.2021.7.117

This study complies with research and publication ethics.

Abstract

Cittaslows are introduced as safe shelters that will save individuals from capitalist social conditions and alienation from daily life under the dominance of consumer culture in metropolises, emancipate them to build their own lives by making them realize their real needs. As of today, there are 264 Cittaslows worldwide and 18 in Turkey. The district of Seferihisar in the province of İzmir is the first Cittaslow in Turkey, having received the title in 2009. The district, which became a brand with its Cittaslow title, received considerable immigration from metropolises. However, as it became crowded, it started to face the same problems as big cities, lost its tranquility and it had to face the fact that some inhabitants already want to leave. This study attempts to analyze the changes that Seferihisar has endured since it was declared a Cittaslow by means of those who moved from metropolises in search for a more tranquil life. In this study, with a research design that follows a phenomenological approach, in addition to in-depth interviews with 7 people moved in from İstanbul, Ankara and İzmir, data collection methods like document analysis, expert opinion and observation were used. The findings indicate that small cities like Cittaslow Seferihisar might not be an alternative in the context of liberation from alienation since it reproduces the capitalist urban conditions. So, it is understood that individual emancipation needs to be mental, not spatial.

Keywords: cittaslow, consumption culture, alienation, everyday life, phenomenological research.

* This study was carried out within the scope of Marmara University, Institute of Social Sciences, Advertising and Publicity Doctorate Program, and was produced from the doctoral thesis titled "Cittaslow Movement in the Context of Consumer Culture: Escape from Alienation and Individual Emancipation".

** PhD Student, Marmara University, Institute of Social Sciences,
duygu_urak@yahoo.com, ORCID: 0000-0001-7347-765X

*** Professor (PhD), Fenerbahçe University, Faculty of Communication,
nurhantosun@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0234-9647

Giriş

Günümüz kapitalist toplumsal düzeninde, herkesin sıkı çalışmayla elde edebileceği kapitalist 'iyi yaşam' düşü; mutluluk, eşitlik ve özgürleşme gibi nosyonları içermekte ve kişiler bunları elde edebilmek için çalış-kazan-harc döngüsünde sürüklenmektedirler. Şehir yaşamı içinde ekonomik etkinliklerde bulunan ve iyi bir yaşama ulaşmaya çabalayan insan, başka bir inanın mümkün olmadığı sonucuna varabilmektedir. Ancak yabancılaşma hisleri özgürleşme yolunda ilk adım olabilmekte, kişiyi yaşamında değişim yapmaya ve şimdiye dek ezberinde olanları değiştirmeye yönlendirebilmektedir. Böylece Bauman'ın (2016: 18) dediği gibi; kişiler ancak kurtulmak istedikleri bir bağılıkları olduğunda özgürleşebilmektedirler. Bu şekilde kişiler farklı olasılıkların bilincine varabilmekte ya da başka yaşam alternatifi arayışlarına girebilmektedir. Bu alternatif arayışlara bir yanıt olarak Yavaş Hareketi ve onun kentsel yaşama adaptasyonu olan Yavaş Kent Hareketi ortaya çıkmış bulunmaktadır.

İtalya'da 1986 yılında, bir grup aktivist, 'McDonaldslaşma'nın kültürel boyutta yarattığı olumsuzlukları engellemek ve bu konuya dikkat çekmek amacıyla, *McDonalds* restoranı açılışını protesto etmiştir. Politik aktivist ve gazeteci Carlo Petrini öncülüğündeki bu protesto hareketiyle global restoran zincirlerinin, 'fastfood' olarak adlandırılan hızlı yemek yeme kültürünün yerel lezzetleri yok ettiği vurgulanmış, yerine hayattan zevk alarak ve geleneklerin ve kültürel kimliklerin sürdürülebilirliği savunulmuştur (Yurtseven vd., 2010: 19). Bu şekilde *Yavaş Yemek Hareketi (Slow Food Movement)* başlamış bulunmaktadır.

(*Cittaslow*) Yavaş Kent Hareketi ise 1999 yılında İtalya'nın Toskana Bölgesi'ndeki *Greve in Chianti* adlı kasabanın belediye başkanı Paolo Saturnini öncülüğünde, *Orvieto*, *Positano* ve *Bra* kentlerinin belediye başkanları ile Yavaş Yemek Hareketinin kurucusu Carlo Petrini tarafından *Yavaş Kent Sözleşmesinin (International Cittaslow Charter)* imzalanmasıyla kurulmuştur (*Cittaslow International*, ty.). Yavaş yaşamak denildiğinde Milan Kundera'nın *Yavaşlık* (2018: 36) adlı kitabında bahsettiği türden bir yavaşlık anlayışına sıklıkla referans yapılmakta ve *Cittaslow* Türkiye sitesinde bu anlatıma yer verilmektedir:

Yavaşlık ile anımsama, hız ile unutma arasında gizli bir ilişki vardır. Yavaşlığın derecesi anın yoğunluğuyla, hızın derecesi de unutmanın yoğunluğuyla doğru orantılıdır. Sokakta yürüyen bir kimse, bir şey hatırlamak istediğinde yürüyüşünü yavaşlatır. Buna karşılık yaşadığı kötü bir anıyı unutmak isteyen bir kimse ise yürüyüşünü hızlandıracaktır.

Kundera'nın anın yoğunluğunu duyumsama anlayışıyla, "yavaşça acele et" anlamına gelen Latince *festina lente* düsturunu birleştiren yavaşlık hareketi, kendini metropol yaşamının hazdan uzak, derinlikten yoksun hızlı yaşantısı karşısına; yapılan her işten keyif alma, anı duyumsama ve iyi yaşama çabasını koymaktadır.

Yavaş Kentler, günümüzdeki anlamıyla yabancılaşmadan kurtulabilmenin, gösteriden uzaklaşıp kendini daha özgür hissedebilmenin yolunu açan bir felsefe sunmaktadır. Bocock (2009: 120), tüketim analizini felsefi bir yaklaşımla

yapmak gerektiğini, bunun da Marx'ın yabancılaşma kuramı üzerinden yapılacak kuramsal olarak uygulanabilir bir temelle mümkün olabileceğini söylemektedir. Buradan yola çıkılarak bu çalışmada, Marx'ın yabancılaşma kuramı ve modern-postmodern dönemlerin gündelik yaşam eleştirmenleri bağlamında küreselleşmenin olumsuz yönleri ile hızlı ve tüketime yönlendirilmiş şehir yaşamına karşıt, alternatif ve eleştirel bakış açıları öneren felsefesiyle yavaş kentlerdeki yaşamın bireysel özgürleşmeyi mümkün kılıp kılmadığı sorgulanmıştır. Bu sorgulama, Türkiye'nin ilk Yavaş Kenti olan Seferihisar örneğinde gerçekleştirilmiştir.

Kapitalist Gündelik Yaşamda Tüketim ve Yabancılaşma

Yabancılaşma kavramı, genel olarak "öznenin ötekileşmesi" veya "özne ile nesne arasındaki ilişkinin bozulması" şeklinde tanımlanmaktadır (Aydoğan, 2015: 273). Toplumsal bir varlık olan bireyin, hem doğayı hem de kendisini dönüştürmek amacıyla ortaya koyduğu "özgür etkinlik (praksis)", Marx'a göre insanın kendi özünü "nesneleştirilmesi" anlamına gelmektedir (Özel, 2013: 197). Doğa ile insanın bütünleşmesinin aracı olan "nesneleşme" kuramı, özgür etkinlik yoluyla bireyin hem kendi potansiyellerini gerçekleştirilmesi hem de insanlığını ortaya koyarak, yarattığı üründe kendisini tanıması anlamına gelmektedir (Özel, 2013: 197; Demir, 2018: 65, 66). Kısaca; insanın eyleme gücü olarak emek gücünün, onun kendi yaşamını üretmesini sağladığını söylemektedir (Marx, 2018: 28). İnsanın üretim sürecinde, düşlediği ürünü (ki bu bir hizmet ya da sanat eseri şeklinde kültürel bir ürün de olabilmektedir) oluşturduğunda, kendi yeteneklerini fark etmektedir. Bu şekilde kendi "öznel fikrini dışsallaştırmış" ve somut bir nesneye aktarmış olmaktadır (Silier, 2013: 110). Dolayısıyla Silier, Marx'ın "radikal ihtiyaçlar" olarak belirttiği "kendini gerçekleştirme, bireyselleşme ve özgürleşme" gibi ihtiyaçların nesneleşme kuramıyla ilişkili olduğunu ve bu kuramın "insanın yetenekleri ve ihtiyaçları arasında bir denge" kurmak için temel oluşturduğunu söylemektedir (2013: 110). Böylelikle, türlü ihtiyaçlar edinen (estetik, toplumsal, entelektüel açılardan kendisini geliştiren) insanın gelişen dünyasıyla, Marx'ın zengin ihtiyaçlara sahip, bütünsel bireyi tanımlanmaktadır. Kendi emek gücünün kullanımıyla insan, kendi eyleme gücünü de kullanmakta ve bu üretim süreci boyunca kendi yaşamını da üretmektedir (Özel, 2013: 197). Sonuçta denilebilmektedir ki insan, doğaya ya da içinde yaşadığı topluma kendi eyleme gücüyle ve bilinçli etkinliğiyle katkıda bulunurken hem kendini hem de içinde yaşadığı bağlamı değiştirmektedir. Ancak, tarihsel koşulların, üretim süreci ve ilişkilerinin nesneleşmeyi bir yabancılaşma durumuna çevirdiği dile getirilmektedir (Osmanoğlu, 2016: 77). Kapitalist toplumda çalışma, insanın yetenek ve ilgileriyle uyumlu bir etkinlik olmadığında yaratıcı bir etkinlik olmaktan uzaklaşarak kişinin yabancılaşmasına sebep olmaktadır. Ortaya çıkan üründe kendini gerçekleştiremediği için ürettiği ürüne yabancılaşan insan, bilinçli etkinliğini yitirdiğinden kendi türsel özelliğine de yabancılaşmaktadır (Demir, 2018: 66).

Bocock, insanın özünü ilgili bir kuram olan yabancılaşmanın dayandığı felsefi temelden hareketle bir tüketim analizi sunmakta ve esasında üretim ile ilgili olan kavramın etkilerinin günümüzde tüketim süreçlerine sıçrayarak daha da derinleştiğini dile getirmektedir (2013: 56). İhtiyaçların manipüle edildiği (özellikle reklamlar yoluyla), hayatın anlamının tüketmek ve önceden tasarlanmış tecrübeler yaşamak olduğunu öne süren tüketimcilik ideolojisi ekseninde yaşanan bir kapitalist sistem söz konusudur (Bocock, 2013: 57). Marcuse, ürünlerin birer öğreti şeklinde bireyleri koşullandırıldığını, sunduğu yeni değerler, davranış ve düşüncelerle birlikte; “kendi yanlısına bağışık bir yanlış bilinç geliştirmeye” sebep olduğunu ifade etmektedir (1990: 11). Bu yüzden, bir yaşam yoluna dönüşen bu öğretiler nedeniyle yabancılaşma¹ kavramı bile buharlaşmamaktadır (Zorlu, 2016: 167). Baudrillard ise sembol ve göstergelerin tüketildiği tüketim toplumunda ihtiyaçların, bireylerin taleplerinden çok sistemin ürünleri olduklarını ifade etmektedir (2012: 79).

Şehirdeki modern gündelik yaşamın eleştirisiyle toplumsal gerçeklik içindeki çelişkiler ve çatışmalar üzerine yaklaşımlarıyla Henri Lefebvre (2013), gündelikliğin yabancılaştırıcı ve tüketime yönlendirilmiş etkisinden ve bu etkinin de tüm hayat koşullarını etkisi altına almış olduğundan söz etmektedir. Gündelikliğin üç unsuru olarak belirlediği iş yaşamı, aile yaşamı ile boş zamanların yabancılaşma içerdiğini ve gündelik olan içindeyken kişilerin kendi yaşamlarını üretmediğinden bahsetmektedir (akt. Köse, 2010: 299). Bu yönüyle Marx’ın, sistem içinde kaldıkça gerçekleştirilemeyeceğini söylediği radikal ihtiyaçlarıyla benzerlik göstermektedir. İnsanlar işten kaçmak, rahatlamak ya da daha “özgür olmak” için boş zaman elde etmek istemekte ve bunun için çalışmaktadır. Lefebvre, gündelik yaşamın dışına çıkılamadığında, çalışma zamanının da dışına asla çıkılamadığını fakat gündelik olanın yabancılaştırıcı etkisini fark etmeyi, verili koşulların dışına çıkmayı, değişmeyi istemenin bu yabancılaşmadan kurtulabilmeye olanak verebileceğini söylemektedir. Özetle Marx’ın yabancılaşma kuramını, modern gündelik yaşam koşulları ekseninde; çalışma ve toplumsal alanlar arasındaki ilişkiler üzerinden ele almaktadır (akt. Köse, 2010: 291, 295).

Yabancılaşmadan Kaçış ve Bireysel Özgürleşme

Çalışma yaşamı, boş zaman ve geriye kalan ulaşım ya da diğer çeşitli gerekliliklere ayrılan zoraki zaman gibi zaman-mekân sınırlamaları, tüketimin sosyal ve kültürel bir süreç olarak zihinlerde çözülmesi gereken bir olguya dönüşmesi, durup düşünmeye bile vakit bırakmayan hızlı yaşam, kişileri içinde bulundukları koşullardan kaçmaya, uzaklaşmaya itmektedir. Kişi, öncelikle verili toplumsal gerçekliği tek yaşam yolu gibi görmekten vazgeçmeli ve yabancılaşmış bilincini özgürleştirmelidir.

¹ Yabancılaşma özgürleşmenin ön koşulu olduğu için bir farkındalık durumu anlamına gelmektedir. Marcuse, yaratılan yanlış bilincin, tek boyutlu bir toplum oluşturduğunu ve bu toplumun yabancılaşma bile hissetmeyecek sistemle uyumlu bireylerden oluştuğunu düşünmektedir (akt. Osmanoğlu, 2016: 86).

Gündelik yaşamın manipülasyonu bireyler, kendi yaşamlarını bir yapıt olarak üretememekte, bu nedenle yabancılaşma hissetmektedirler. Bireyler, tüketime ait sembollerini tüketmek yoluyla toplumsal olarak uyumlulaştırılmakta ve direniş yollarına girmemektedir (Lefebvre, 2013: 101). Bireylerin yaşamları, gerçek yetenekleri ve ihtiyaçları üzerinden kurgulayacakları bir benlik yerine, markalaşmış yaşam biçimlerinin dayattığı bir kimlik üzerinden tanımlanmaktadır. Lefebvre, günümüzde siyasi görüşler yerine üslupların ve yaşam tarzlarının savaşının söz konusu olduğunu, bireylerin, özellikle reklamcılıkla kurumsallaşan, bir gündelik hayat denetiminin farkına varmaları gerektiğini söylemektedir (2013: 91). Dolayısıyla değişime ve farklılaşmaya giden yol, kişinin kendi gündelik yaşamında siyasi, ekonomik ve toplumsal her çeşit manipülasyon şekliyle özgürleşmekten geçmektedir (Köse, 2010: 303). Benzer şekilde, 1968 Fransa öğrenci hareketinde ünlenen ve Guy Debord'un da öncülerinden biri olduğu *Sitüasyonist Enternasyonal* akım da gündelik yaşamda bireylerin yabancılaşmayı aşarak yaratıcı potansiyellerini ortaya çıkarması gerektiğini öne sürmektedir. "Kapitalizmin garantilediği hayatta kalmanın, gerçekten yaşamakla aynı şey olmadığını" vurgulamakta ve gerçek yaşamın, kişinin arzuları ve yaratıcı yeteneğinin onayı olduğunu, hayatta kalmak denilen şeyin ise televizyon izlemek, tüketmek ve çalışmak dışında bir şey olmadığını dile getirmektedirler (Matthews vd. 2008: 68). Dolayısıyla devrim, gösteri toplumunun gündelik yaşamı etkisi altına almasıyla yalnızca politik değil, günlük niteliklerde gerçekleştirilmelidir. Kaynağı çalışma hayatı ve tüketim kültürü güdümündeki yaşam olan yabancılaşma hisleri, gündelik yaşamda bir devrimin gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Böylelikle bireyin düşünsel dünyasını özgürleştirmek ve yaratıcı potansiyelinin ortaya çıkması sağlanacaktır.

Özgürlüğün, günümüze gelene kadar, geleneksel kısıtlamalardan kurtuluşu sağladığını ancak günümüzde kendini gerçekleştirme anlamında içsel bir özgürlük sorunu yaşanmakta olduğunu düşünmektedir (Fromm, 2011: 94, 95). Öncelikle tek tek bireylerden başlayacak bir reformun, sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasi olmak üzere tüm toplumsal alanlarda gerçekleştirilmesi gereken değişikliklerle birlikte "yeni toplum" un oluşmasını sağlayacağını öne sürmektedir (akt. Özyurt, 2016: 270). Bu yeni toplum; ihtiyacından fazlasını tüketmeyen, iç huzuru değerli bulan bireylerden oluşacaktır. İnsanlar içsel değişimler geçirmeli ve mevcut toplumsal koşullar konusunda bilinçlenmelidirler. Dolayısıyla kişilerin değerleri ve alışkanlıklarında değişim gerçekleşmediği sürece bir devrimden söz etmek olanaksız gözükmektedir. Fromm, hayali bir kurtuluş yolu değil, pratikte karşılık bulan reformlarla, realist bir "yeni toplum" projesi önermektedir. Bu anlamda bu proje "pratik-ütopya" şeklinde de tanımlanmaktadır (akt. Özyurt, 2016: 269).

Kapitalizmin yabancılaştırıcı etkisinden kurtulmanın mümkün olamayacağı ve kendi gerçek ihtiyaçlarımızı fark ederek bireysel özgürlüğe doğru adım atamayacağımızı, her bir çelişkinin yeni bir farklılaşma unsuru olarak tekrar sisteme dâhil edileceğini öne süren düşünürler de söz konusudur. Bu düşünürlerden biri olan Jean Baudrillard, tüketim toplumunda özgürlüğün; koşullandı-

rılmış yapay ihtiyaçlar arasından “seçme özgürlüğüne” indirgendiğini ve bireylerin gerçek ihtiyaçlarına karşı körleştirdiğini ileri sürmektedir (2012: 76). Elbette belli bir yaşam tarzına dâhil olmakla ya da belli bir marka ürünü kullanmakla bireyler birbirinden farklılaşmakta ancak öte yandan da birbirine benzemektedir (Baudrillard, 2011: 224). Bu durumu Baudrillard, “ismi olup cismi olmayan özgürlük” olarak ifade etmekte ve nesneler üzerinden sunulmuş olan özgürlüğün bir yanılsamadan ibaret olduğunu belirtmektedir (2011: 225; 2012: 76). Tüketim karşıtlığı ya da mevcut kapitalist sisteme karşıt olan herhangi bir düşünce akımının dahi sunduğu yaşam tarzıyla sembolik bir özelliği bulunmakta ve bu yüzden bu tür görüşlerin ya da yaşam biçimlerinin esasında lüks tüketime dönüştüklerini ve “daha incelikli bir fark” tan başka bir şey olmadıklarını öne sürmektedir. Bu bağlamda “farklılaşma; nesneyi reddetme, tüketimin reddedilişi biçimine bürünebilmekte, bu da tüketimin en niteliklisi olmaktadır” demektedir (Baudrillard, 2012: 98).

Frankfurt Okulu’ndan Herbert Marcuse için, kapitalist gündelik yaşamdaki manipülasyon sürecinden kurtulmak ve kendi varlığının özerkliğini gerçek ihtiyaçlarını belirleyebilmek suretiyle korumak neredeyse imkansızdır. Bu yaşam biçimleriyle özdeşleşmek, yabancılaşmayı zorunlu hale getirmektedir (akt. Osmanoğlu, 2016: 86). Frankfurt Okulu düşünürlerinin bireyin kitle kültürü ve onun standartlaştırıcı, manipüle edici yönünden ve tüketim kalıplarına sığmamış yabancılaşmadan kurtulabilmesi konusunda kötümser bir tavra sahip oldukları söylenebilmektedir. Ancak tüketim merkezli küresel kapitalist sistem içerisinde bireyler, kendi eyleme güçlerini ve bireyselliklerini duyumsadıkları “dünyada bir fark yaratabilme” güçlerini ortaya koymak istemektedirler (Özel, 2013: 72). Çünkü insan toplumsal bir varlıktır ve kimliğini, tüketim toplumuna ait değerler haricinde yeniden tanımlayabileceği “güvenli sığınaklara” gereksinim duymaktadır (2013: 288). Bu ihtiyaçla ortaya çıkan yabancılaşma bilinci, özgürleşmenin zıttı değil önkoşulu olarak insanın kendi yaşadığı toplumu dönüştürme motivasyonunun da kaynağı olmaktadır (Silier, 2011: 103). Bu anlamda Yavaş Kent Hareketi felsefesi, heterotopik² bir yaşam şekli olarak ortaya çıkmakta; kendilerini tüketim kültürüne ait değerlerle tanımlamaktan ve kapitalist kentsel koşulların dayatmasındaki hızlı hayatın tahakkümünden kurtulmak arzusundaki bireyler için liberalizasyon olanağı sunmakta gibi görünmektedir.

² Lefebvre *Kentsel Devrim* adlı yapıtında, heterotopi kavramıyla (2015: 40) gündelik yaşam içerisindeki fark mekânlarından söz etmektedir. Heterotopi, kapitalist birikimin negatif mekânı olmakta ve baskın olmayan ideolojilerden oluşmaktadır. Esasen alternatif düzenin mekânı olarak nitelendirilmekte ve “farklılıkları mekânlar ve pratikler olarak ele alıp, özgürlükler üzerinden kent örüntüsünü yeniden yapılandırabilme girişimi” olarak da tanımlanmaktadır (Çavdar, 2018: 955).

Yavaş Kent Hareketi ve Alternatif Gündelik Yaşam

Küreselleşme ve hızlı tüketim kültürü etkisindeki kentlerin kimliklerini ve ruhlarını kaybederek gittikçe birörnek hale geldiklerine dikkat çeken Yavaş Kent Hareketi, sahip olunan otantik değerlerin korunması prensibini taşımaktadır. *Cittaslow Birliği* üyesi kentler İtalyanların deyiimiyle *la dolce vita*³ bir hayat ve “modern dünyanın aşırı hızlı deliliğinden kaçılacak bir sığınak” olarak alternatif bir yaşam olanağı sunmaktadır (Honoré, 2008: 87). Yavaş Kent felsefesi; “yavaşça acele etmek” anlamına gelen Latince *festina lente* sözünden hareketle günümüzün hızlı zamanlarında biraz frene basmak gerektiğini ve günümüz trendlerine kapılıp gitmek yerine modern ve geleneksel arasında bir denge kurmak gerektiğini anlatmaya çalışmaktadır (Cittaslow International, ty.).

Yavaş Yemek (Slow Food) Hareketi’ni takiben yaşamın tüm alanlarıyla ilgili olarak ortaya çıkan yavaşlık anlayışı, “yaşamın kolay olduğu kentlerin uluslararası ağı” olan *Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi*’yle kentsel boyuta adapte edilmiştir. Uluslararası bir ağ yapısına sahip olmasına rağmen şehirlerin her biri kendi bağlamları doğrultusunda merkezle ilişkilerini sürdürmekte, yerelliklerini korumaya çalışmaktadırlar. 1999 yılında birlik tarafından belirlenen kriterler, yavaş kent fikrinin tüm dünyaya yayılması sonucunda evrensel hale gelmiştir. Üye olacak kentlerin nüfuslarının 50.000’den az olması, yaptıkları çalışmaların yavaş kent kriterleri bağlamında değerlendirilerek elli puana ulaşması ve *Yavaş Kent (Cittaslow)* felsefesiyle uyumlu olması gerekmektedir (Cittaslow Türkiye, ty.). Bu bağlamda toplamda 30 ülkede ve dünyada 264, Türkiye’deyse 18 kent Yavaş Kent unvanı almış; “çevre politikaları, altyapı politikaları, kentsel yaşam kalitesi politikaları, tarımsal, turistik, esnaf ve sanatkârlara dair politikalar, misafirperverlik, farkındalık ve eğitim için planlar, sosyal uyum ve ortaklıklar” olmak üzere 7 ana başlıkta toplanmış bulunan 72 kriteri uygulamaya koyma çabasıdadır. Bunların içerisinde en önemlileri; nüfusun 50.000’in altında olması, kentsel katılım ve yerel kültürün korunması olmaktadır. Yerel katılımın sürdürülebilirlik açısından önemine dikkat çekilerek, yöneten ve yönetilen ayrımı olmadan, kararların birlikte alındığı yönetim usulüne göre; yerel sakinleri yapacak her türlü politikadan ve faaliyetten haberdar etmek ve sorunlara birlikte çözümler bulmak gerektiğine dikkat çekilmektedir. Diğer kriterler ise; trafik, ses, görsel, hava ve su temizlik, aile yaşamı ve çocuk bakımının desteklenmesi, bisiklet veya diğer alternatif ulaşım yollarının teşviki, evden çalışmanın teşviki, yerel alışveriş ortamları yaratılması, yerel ürünlerin korunması, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı, kentsel yaşanabilirliğin arttırılması gibi daha pek çok alana yayılan iyileştirme ve teşvik projelerinden oluşmaktadır.

Yavaş Kent Seferihisar

İzmir iline 45 kilometre uzaklıkta bulunan ve Türkiye’nin ilk yavaş kenti olan Seferihisar İlçesi, 2009 yılında yavaş kent unvanına sahip olmuştur. Türkiye Ya-

³ İtalyanca: “Tatlı hayat”.

vaş Kent Hareketi'ni, 2009-2019 yılları arasında Seferihisar Belediye Başkanlığı yapmış ve *Cittaslow Birliği* Başkan Yardımcılığı görevini sürdürmekte olan Tunç Soyer aracılığıyla tanımıştır. *Cittaslow Türkiye* koordinatörlüğünü, aynı zamanda *Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği* Başkanı olan Bülent Köstem yönetmektedir. Seferihisar, "başka bir dünya mümkün" ilke sözüyle varlık göstermekte ve pek çok kriteri uygulamaya geçirmiş bulunmaktadır (*Tablo 1*):

Tablo 1. Seferihisar'da yavaş kent (Cittaslow) kriterleri bağlamında yapılan uygulamalar⁴

Kentsel Yaşam Kalitesi Politikaları	Altyapı ve Çevre Politikaları	Tarımsal, Turistik, Esnaf ve Sanatkârlara Dair Politikalar	Sosyal Uyum ile Misafirperverlik, Farkındalık ve Eğitim Planları
-Kente ait değerlerin iyileştirilmesi -Halkın aktif katılımı -Yerel üretimin teşviki, ticarileşmesi için alan yaratımı	-Bisiklet kullanımını teşvik etmek -Yenilenebilir enerji kaynaklarından enerji üretimi -Biyocoşetliliğin korunması	-Yerel ürünlerin sertifikalandırılması -yerel ve geleneksel kültürel etkinliklerin korunması ve değerlerinin artırılması	-Çocuk bakımının desteklenmesi -Toplumsal ortaklıklar ve Sivil Toplum Kuruluşlarının mevcudiyeti - <i>Cittaslow</i> üzerine yerel yönetim ile çalışan aktif derneklerin varlığı
SS. Hıdırlık Tarımsal Kalkınma Kooperatifi	Bisiklet park alanları	<i>Terra Madre</i> (Toprak Ana) Kutlaması	Çocuk Belediyesi
Pekmez Üretimi Tesisi	Seferihisar Yenilenebilir Enerji Kooperatifi (SEYEKO)	Mandalina Şenliği	Kent Konseyi
Seferihisar Belediyesi Mandalina Kurutma Tesisi ve Beyler Zeytinyağı Fabrikası	Can Yücel Tohum Merkezi Tohum takas şenlikleri	Sefertası Hareketi	Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği
Üretici Pazarı	Sığacık peyzaj tasarım projesi, sağlıklılaştırma çalışmaları	Organik ve iyi tarım uygulamaları	Doğa Derneği
Seferipazar www.seferipazar.com kooperatiflerden çıkan ürünlerin satışı	Teos sulak alan ve kumullarını destekleme projesi	Görüntü kirliliğinin azaltılması (reklam panolarının düzenlenmesi)	

⁴ Seferihisar Belediyesi (ty.) ve *Seferi Keçi* adlı yerel dergideki bilgilerden yola çıkılarak derlenmiştir.

	Türkiye-İtalya ortaklığı ile sürdürülebilir balıkçılık projesi		
--	--	--	--

Yavaş kent unvanı alan Seferihisar'ın bilinirliğinin artmasıyla ilçeye anlamlı bir göçün başladığı söylenebilmektedir. 2009 yılında toplam nüfusu 28.603 olan Seferihisar, 2019 yılında toplam 44.526 kişilik (TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Sistemi: 2019), yaz aylarında ise 250.000'e varan nüfusa ulaşmıştır. Son dönemde Seferihisar'a yapılan göçün, büyük oranda Türkiye'nin üç büyük kentinden gerçekleştiği söylenebilmektedir (Tablo 2).

Tablo 2. Seferihisar'ın yıllara göre Türkiye'nin üç büyük kentinden aldığı göçün toplam aldığı göçe oranı

Yıl	Aldığı toplam göç	Ankara	İstanbul	İzmir	Üç büyük kentten göçün toplam göçe oranı
2015	3073	127	289	1579	%64,92
2016	3335	134	379	1683	%65,85
2017	4021	218	426	2063	%67,32
2018	4894	322	524	2587	%70,15

İlçenin son yıllarda artan göç oranıyla, yavaş kent olmanın en önemli kriteri olan 50.000 nüfusun altında olma konusunda üst sınıra yaklaşmış olduğu görülmektedir. Yavaş Kent unvanıyla ilçenin markalaşması sonucu gerçekleşen nüfus artışı, birtakım sorunları da beraberinde getirmiştir. Kentsel dönüşüm süreciyle tarım alanlarının yok olması ve yapılaşmanın artması, emlak fiyatlarının yükselişi, yaşamın pahalılaşması, trafik, otopark, çevre kirliliği gibi sorunları beraberinde getirmiştir. Artan nüfus elbette ki ticari kazanç sağlamış ancak yeni açılan işletmelerle önceleri ilçenin dokusunda bulunmayan kent yaşamına ait göstergelerin artmasına da sebep olmuştur. Oysaki yavaş kentler, metropol yaşantısına karşı alternatif bir yaşam sunmakta, insanların kentlerdeki hız, tüketim vb. unsurlardan kaçmak istedikleri bir yaşam biçimi alternatifi sunmaktadır. Yavaş kent unvanıyla birlikte ilçede yaşanan değişimler, Yavaş Hareketinin kentsel boyuta adaptasyonu olan yavaş kentlerdeki yaşamın gerçekten bir özgürleşme sağlayıp sağlamadığını, kişilerin yaratıcılıkları ve yeteneklerini ortaya koyma imkânı bağlamında onları ne kadar tatmin ettiğini sorgulamak gerekliliğini doğurmuştur.

Yabancılaşmadan Kaçış ve Bireysel Özgürleşme Bağlamında Yavaş Kentler Üzerine Nitel Bir Araştırma

"Yavaş Kentler"deki yaşam biçiminin, tüketim kültürü egemenliğindeki bir gündelik hayattan kurtulup özgürleşmeye ve yaratıcı etkinliklerin var olması-

na izin vererek, bireysel özgürleşme anlamında gerçekçi bir yaşam alanı sunup sunmadığını anlamak amacındaki bu araştırmada, nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik yaklaşım benimsenmiş olup, bu geleneğe uygun şekilde ilerleyen bir araştırma deseni oluşturulmuştur.

Fenomenoloji, olgubilim ya da yorumsamacı ekol olarak adlandırılabilir. Yaklaşımına göre; sosyal dünya bireylerin ona atfettikleri anlamlar çerçevesinden anlaşılabilir. Fenomenolojik yaklaşım, bu sosyal bağlamın nasıl oluştuğu ve sürdürüldüğünü ortaya koymaya çalışmaktadır. Bireylerin deneyimleri ve anlam dünyalarının içeriden, eleştirel bir bakışla yorumlanması ve bu anlam sisteminin olguyu nasıl oluşturduğunu keşfetme çabasıdır. Başka bir deyişle, anlaşılması ve yorumlanması gerekenler insanların tecrübeleri ve onların ifadeleridir (Kümbetoğlu 2005: 28). Gündelik yaşam içinde karşılaştığımız, tanıdık ancak derinlemesine bilgiye sahip olmadığımız konular, olgular, kavramlar üzerine yapılacak araştırmalar için uygun görülen bir yöntemdir. Fenomenolojik araştırmanın amacı, tek tek bireylerin bir fenomeni (olguyu) anlamlandırma ve yorumlamalarındaki farklılıklarını tanımlamak ve bunları sistematik bir biçimde sunmaktır (Çekmez vd. 2012: 82). Anlam üzerine odaklanan fenomenolojik yaklaşımda veri toplama tekniği olarak, az sayıda insanla yoğun bir şekilde yapılacak derinlemesine görüşmeler ve yapılan görüşmeleri desteklemesi için, ek olarak gözlem tekniği tercih edilebilmektedir (Kümbetoğlu 2005: 29, Yıldırım, Şimşek 2018: 71).

Tablo 3'te Yıldırım ve Şimşek'in *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (2018: 75) adlı kitabındaki anlatımından yola çıkılarak, bu çalışma için fenomenolojik yaklaşım ekseninde oluşturulmuş araştırma deseni görülebilmektedir. Araştırmanın yaklaşımını gösteren bu tablo, araştırma aşamalarının ne şekilde yürütüleceği hakkında özet bilgiyi ve araştırmanın metodolojisine dair bütünsel bir bakışı içermektedir.

Tablo 3. Fenomenolojik yaklaşım ekseninde oluşturulmuş araştırma deseni

Araştırma Soruları	Temel Soru
	Alt sorular
	- Tüketim toplumuna dair mevcut kalıpları değiştirme felsefesiyle ortaya çıkan ve devrimci bir hareket olduğu söylenen <i>Yavaş Hareket</i>'in kentsel boyuta adaptasyonu olan yavaş kentlerdeki yaşam, vaat ettiği gibi bireylerin gerçek ihtiyaçlarıyla yetenekleri arasında denge kurabilmelerini sağlayarak onları özgürleştirmekte midir? - Tüketim kültürü ve hızlı yaşamın sebep olduğu bir yabancılaşmadan kurtaracak, özgürleştirici bir yaşam alternatifinden gerçekten söz edilebilir mi? - Yavaş kentler ve genelde Yavaş Hareketi; tüketimi yeniden üreten yeni bir yaşam tarzı mı yaratmaktadır?

Veri Toplama Teknikleri	Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması için çeşitleme (triangulation) stratejisi uygulanmıştır. Derinlemesine Görüşme ve görüşmelere temel oluşturması amacıyla Gözlem, Doküman İncelemesi ve Uzman Görüşü alınması. Enformel Sohbet tarzında gerçekleşen görüşmelerde, katılımcıların Seferihisar'daki gündelik yaşamlarına ve genel olarak buradaki yaşama ilişkin görüşleri, izlenimleri ile birlikte metropol yaşamına dair fikirleri alınmıştır.
Araştırma Evreni ve Örneklem	Teorik yaklaşımdan yola çıkarak, belirli bir kriter kapsamında araştırmanın amacına dayanan amaçsal örneklem tercih edilmiştir. Bu bağlamda araştırma evreni tüketim kültürünün ve hızlı yaşam koşullarının hâkim olduğu Ankara-İstanbul ve İzmir gibi metropollerden gelerek Seferihisar'a yerleşen kişilerdir. Kaynak kişilerden diğer görüşülecek kişilere zincirleme ulaşılarak kartopu örneklem biçimiyle 7 katılımcıya ulaşılmıştır.
Veri Analizi ve Sonuçların Değerlendirilmesi	Miles ve Huberman'ın veri çözümlemesi modeli doğrultusunda bir veri analizi gerçekleştirilmiştir. İlk olarak görüşme yapılan katılımcıların kendi göç hikâyeleri, yapılan gözlemler ve incelenen dokümanların sağladığı görgül verilerin işaret ettiği temalar (kavramlar) belirlenmiştir. Dolayısıyla araştırmanın kavramsal çerçevesi doğrultusunda oluşturulan bir kodlama ile tüm veri grubu analitik olarak temalara ayrılmıştır. Kodlama sonucunda, temalar arası ilişkileri sorgulamak, karşıtlık ve benzerlikleri anlayabilmek adına tablolar üzerinden görselleştirilerek yapılan sistematik analizin yanı sıra, ortaya çıkarılan temaların açıklanması ve tanımlanması için verilerden doğrudan alıntılarla desteklenen betimsel analiz yapılmıştır. Araştırma deseni olarak fenomenolojik yaklaşım belirlendiğinden, görgül verilerden ve kavramsal arka plandan yola çıkılarak oluşturulmuş temalar doğrultusunda veriler çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulmuş araştırma soruları⁵ yukarıdaki tabloda görülebilmektedir.

Araştırmanın sınırları

Çalışma, İzmir'in Seferihisar ilçesiyle sınırlandırılmış olup diğer yavaş kentler kapsama dâhil edilmemiştir. Seferihisar'ın Türkiye'nin ilk yavaş kenti oluşu ve 2009 yılından bu yana "Yavaş" felsefesinin uygulanmaya çalışılması, araştırma için gerekli verilerin bu ilçeden elde edilebileceğinin göstergesi olmaktadır. Araştırmanın amacına uygun olarak tüketim kültürüne ait göstergelerin ve metropole ait sıkıntıların yoğun olarak hissedildiği Türkiye'nin 3 metropolü

⁵ Bazı kaynaklarda araştırma sorunu olarak ifade bulan araştırma sorusu, temel olarak bir sorunun çözümünü aramakta ve bunun soru biçiminde ifade edilmiş şekli olmaktadır (Punch, 2005: 35).

olan İstanbul, Ankara ve İzmir'den gelip Seferihisar'a yerleşen kişiler⁶ araştırma evrenini oluşturmuştur. Üç büyük kentin seçilme sebebi; bu kentlerde tüketim kültürüne ait göstergelerin ve büyükşehir sıkıntılarının (trafik, zaman sıkıntısı, uzak mesafeler, gerçek ihtiyaçlardan uzaklaşma vb.) yoğun olarak hissedildiği mekânlar olması dolayısıyladır. Son dönemde Seferihisar'a yapılan göçün, büyük oranda Türkiye'nin üç metropolünden gerçekleştiği söylenebilmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu'ndan (TÜİK) alınan veriler, üç büyük kentten giderek artan oranda bir göçün devam ettiğini göstermektedir (*Tablo 4*). (2012-2014 yılları arasında İzmir ilinden yapılan göç bilgisi idari kayıtların elde mevcut olmaması dolayısıyla üretilmemiştir).

Tablo 4. Seferihisar'ın yıllara göre Türkiye'nin üç büyük kentinden aldığı göçün toplam aldığı göçe oranı

Yıllar	Aldığı toplam göç	Ankara	İstanbul	İzmir	Üç büyük kentten gelen göçün toplam göçe oranı
2012	999	104	112	-	%21,62
2013	1119	94	120	-	%19,12
2014	2028	339	496	-	%41,17
2015	3073	127	289	1579	%64,92
2016	3335	134	379	1683	%65,85
2017	4021	218	426	2063	%67,32
2018	4894	322	524	2587	%70,15

Araştırma örneklemi

Metropol yaşamındaki yabancılaşmanın sebepleri ve Seferihisar'ın onlara sundukları bağlamında karşılaştırmalar yapabilmek için hem büyük kentlerde hem de Seferihisar'da çalışma hayatını deneyimlemiş ve en az 1 senedir Seferihisar'da yaşıyor olmak kriterleri katılımcı seçiminde etkili olmuştur. Bu kriterlere uyan⁷ kaynak kişilerden diğer görüşülecek kişilere zincirleme ulaşılarak kartopu örneklem biçimiyle 7 katılımcıya ulaşılmıştır. Bu kişilerin geldikleri Seferihisar'da aktif çalışma yaşantılarının devam ediyor oluşu, yaşamlarının

⁶ Katılımcılardan K2 (*Tablo 6*), Türk vatandaşı olup uzun yıllar Almanya'da yaşamış, sonrasında Dikili, oradan da Seferihisar'a yerleşmiştir. Berlin'in de bir metropol olması dolayısıyla kişi araştırmaya dâhil edilmiştir.

⁷ Emekli olarak Seferihisar'a yerleşen kişiler daha çok sakin bir yaşlılık dönemi geçirmek amacıyla geldikleri için kapsama alınmamıştır. Ancak araştırmanın örnekleminde bir katılımcının emekli olarak ilçeye yerleştiği görülmektedir (*Tablo 6*, K4). Kişinin erken bir yaşta emekli olması ve Seferihisar'da bir kafe açarak aktif çalışma hayatını farklı bir meslekle devam ettiriyor oluşu nedeniyle araştırmaya dâhil edilmiştir.

verimli dönemlerinde şehirden ayrıldıklarının bir göstergesi olmaktadır. Araştırmancının fenomenolojik yaklaşımı, az sayıda kişiyle derinlemesine görüşmeyi gerektirdiğinden katılımcı sayısı bağlamında aşılması gereken bir durum söz konusu olmamaktadır. Bunun yanı sıra yavaş kentlerin felsefesi ve uygulamaları konusunda ilk elden bilgi alabilmek amacıyla uzman kişiler olan; Seferihisar Belediyesi eski Başkanı Tunç Soyer ile *Cittaslow* Türkiye Koordinatörü ve Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği Başkanı Bülent Köstem ile görüşülmüştür. Bunun yanı sıra Mayıs 2017 tarihinden bu yana, İstanbul'dan Seferihisar'a göç etmiş bir kişi tarafından hazırlanmakta olan *Seferi Keçi* adlı yerel dergi içerisinde yer alan röportajlardan yine amaçsal örneklem metoduyla metinler seçilmiştir.

Veri toplama teknikleri

Fenomenolojik yaklaşımla ilerleyen araştırmalarda veri kaynağını, odaklanılan olguyu deneyimleyen ve bu olguya ilişkin bilgileri aktarabilecek bireyler olduğu için, esas veri toplama aracı derinlemesine görüşmeler olmaktadır. Etkileşimin doğal bir akışla ilerlemesine izin veren ve araştırma desenine uygun düşen enformel sohbet tarzı görüşme tercih edilmiş ve katılımcıların belirledikleri mekanlarda gerçekleştirilmiştir. Derinlemesine görüşmeye katılan katılımcılar için K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7 şeklindeki kodlama tekniği tercih edilmiştir. Görüşmelerden elde edilen verileri desteklemek amacıyla gözlem, doküman incelemesi ve uzman görüşü alınması gibi teknikler de kullanılmıştır. Bu stratejiye çeşitleme (*triangulation*) denilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 91). Farklı veri kaynaklarının ve veri toplama tekniklerinin kullanımı olan çeşitleme stratejisiyle, araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği arttırılmak istenmiştir.

Tablo 5. Araştırmada kullanılan veri toplama teknikleri

Derinlemesine Görüşme	Metropollerden Seferihisar'a göç etmiş toplam 7 kişi ile, Temmuz/2019 tarihinde yapılan enformel sohbet tarzı görüşmeler
Uzman Görüşü	Eylül/ 2016 tarihinde henüz Seferihisar Belediye Başkanı iken "Tunç SOYER" ile yapılan görüşme Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği Başkanı ve Cittaslow Türkiye Koordinatörü "Bülent KÖSTEM" ile 27 Temmuz 2019 tarihinde yapılan görüşme
Doküman İncelemesi	Seferihisar Yerel Dergisi "Seferikeçi"-tüm sayıları: Mayıs/ 2017, sayı:1 Ağustos-Eylül/ 2017, sayı:2 Ocak-Şubat/ 2018, sayı:3 Yaz/ 2018, sayı:4 Yaz/ 2019, sayı:5 <i>Cittaslow</i> Türkiye web sitesi: www.cittaslowturkiye.org Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği web sitesi ve <i>Instagram</i> adresi: www.yavasyasa.com Seferihisar Belediyesi web sitesi: www.seferihisar.bel.tr

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde Miles ve Huberman'ın (2014) verilerin azaltılması, düzenlenmesi ve bölümlere ayrılması olmak üzere üç bileşenden oluşan etkileşimli veri analizi modeli benimsenmiştir. Model doğrultusunda, önceden belirlenmiş kavramsal çerçeve bağlamında veri azaltımı yapılarak (kodlama) tematik bir şekilde düzenlenmiştir. Araştırmanın amacı doğrultusunda verilerden çıkarsanan bilgilerden daha soyut kavramların tartışılacağı temalara ilenmiştir. Veri azaltımı sonrasında belirlenen 3 tema *Tablo 6*'da görülebilmektedir. Tümevarımsal bir süreci izleyebilmek, bütüncül ve anlamlı sonuçlara ulaşabilmek için temalar arası ilişkiler belirlenerek araştırmanın kuramsal modeli oluşturulmuştur.

Tablo 6. Betimsel analiz için belirlenen temalar ve alt başlıkları

Tema-1 Metropol Yaşamı ve Yabancılaşma Karşısında Yavaş Kent Seferihisar	- Radikal İhtiyaçların Tatmini ve Seferihisar'da Gündelik Yaşam - Seferihisar'da Çocukların Eğitimi ve Kadınların Üretime Katılımı
Tema-2 Köy-Kent Ayrımının Silikleşmesi Bağlamında Yavaş Kent Seferihisar	- Nüfus Artışı ve Getirdiği Sorunlar - Şehir Göstergelerinin Artışı ve Topyekûn Kentleşme - Küresel Kapitalist Kültürün Yeniden Üretimi
Tema-3 Yavaş Yaşam/ Hareketi Felsefesinin Tanıtımı	- "Yavaşlık" Bilincini Yaymak - Yavaş Yaşam Felsefesini Tanıtmak için Yapılan İletişim Faaliyetleri - Metropolde Yavaş Yaşamak Mümkün Müdür?

Bulguların Sunumu ve Yorumlanması

Tablo 7'de araştırma katılımcılarına ait demografik bilgiler sunulmaktadır:

Tablo 7. Katılımcılara ait demografik bilgiler

Katılımcılar	Yaş	Cinsiyet	Önceden yaşadığı şehir	Seferihisar'a taşınma Tarihi	Meslek		Medeni Durum ve Çocuklar	Eğitim
					Metropol	Seferihisar		
K1	41	E	İstanbul/Kadıköy	2015	Sahaf	Dergi ve kafe sahibi	Evli, 1 çocuk (kız)	Üniversite
K2	53	E	Berlin ve Dikili	2009	Serbest meslek	Emlakçılık, Seferihisar Kent Konseyi'nde Yetkili kişi	1 çocuk	Lise
K3	42	E	İstanbul ve İzmir	2009	İstanbul'da bir mizah dergisine yazılar yazdıktan sonra İzmir'e taşınınca, bir ilaç firmasında tanıtımcı.	Seferihisar Belediyesi'nde sanat danışmanlığı: gitar dersleri verdikten sonra yine Belediye ile ortak bir çalışma ile küçük bir sahne kurmuş, mini konserler, dinletiler, <i>workshop</i> 'lar düzenlemiştir.	Evli, 1 Çocuk (kız)	Üniversite
K4	56	K	İstanbul/Bakırköy	2016	Kurumsal bir sigorta şirketinde CFO (Chief Financial Officer)/ Emekli	Kafe-Bar sahibi	Evli	Üniversite
K5	44	K	İstanbul/Avrupa Yakası	2014	Grafiker-Şirkete bağlı	Grafiker-Home Office	Boşanmış 1 çocuk (kız)	Üniversite
K6	42	K	İstanbul/Ümraniye	2016	İnşaat proje teknikeri	İnşaat proje teknikeri-Home Office	Evli, 1 çocuk(kız)	Yüksek-okul

K7	30	E	S.hisar, Ankara	2015	Sosyolog- <i>Decathlon</i> 'da bisiklet departman sorumlusu	Bisiklet Ulaşımı Derneği Seferihisar temsilcisi, Bisiklet kiralama ve Seferihi- sar bisiklet ringleri gibi pro- jelerle alternatif ulaşım yolu olan bisik- let kullanı- mını teşvik etmeye çabalıyor.	Bekâr	Üniversite
----	----	---	--------------------	------	---	---	-------	------------

Tema-1: Metropol yaşamı ve yabancılaşma karşısında yavaş kent Seferihisar

Seferi Keçi Dergisi'nin Mayıs 2017 sayısında, dönemin Seferihisar Belediye Başkanı Tunç Soyer ile yapılan röportajda Soyer, çağımızda "hız" ve "büyük-lük" olmak üzere iki fetişin bulunduğunu ve buna kapitalist üretim ilişkilerinin sebep olduğunu dile getirmiştir (2017: 14). Bu bağlamda yavaş kentler, günümüz metropollerine ait değerleri yaşamaktan yorulmuş, doğal gıdaya ulaşma, hız yerine sakin bir yaşama kavuşma arzusu, iş, çalışma ve endüstrileşmiş boş zaman döngüsü yerine yetenekleri ve gerçek ihtiyaçları arasında denge kurabilme arzusundaki kişiler için "alternatif mekânlar" olarak tanımlanmaktadır. "Alternatif mekân" ya da alan kullanımları akıllara, Henri Lefebvre'in "Kentsel Devrim" adlı yapıtında, gündelik yaşam içerisindeki fark mekânları olarak tanımladığı "heterotopi" kavramını getirmektedir (2015: 40). Yavaş Kentler, kapitalizm ve onun yarattığı kültürün dışında bir yaşam önermekte ve farklı bir kent örüntüsü, farklı pratikler oluşturma hedefiyle bireylerin gündelik yaşamlarını daha özgürce yapılandırabilmeleri ve yaşayabilmeleri için imkânlar sunmaktadır. Bu yönüyle yavaş kentlerin birer "heterotopik" mekân olarak değerlendirilmesi mümkün olmaktadır.

Katılımcıların şehirde hissettikleri yabancılaşma ve bunun karşısında yavaş kent Seferihisar'ın sundukları ile kişilerin bireysel özgürleşme konusundaki kazanımları, *Tablo 8*'de görülebilmektedir. *Tablo* aynı zamanda Tema-1'e dair özet bir gösterim niteliğindedir.

Tablo 8. Tema-1: Metropol yaşamı ve yabancılaşma karşısında Yavaş Kent Seferihisar

Metropolde hissedilen yabancılaşmanın sebepleri	Yavaş Kent Seferihisar'ın sundukları	Metropolden gelen kişilerin bireysel özgürleşme bağlamında kazanımları
Çalışmanın yaşamı ele geçişi Mesafelerin uzak oluşu, trafikte geçirilen zaman ile zoraki zamanın artışı Sonuçta kapitalist kentsel koşullardan dolayı boş zamanın yitirilişi Çalışma yaşamına endeksli ihtiyaçlar, gereksiz tüketim ve harcamalar Kişilerarası ilişkilerde yüzeysellik Yaşamın çok hızlı oluşu, durup düşünmeye bile vakit bırakmayışı Kişinin kendi yaşamı üzerinde hakimiyetinin yitirilişi Şehirdeki yaşamın güvenli bulunmayışı (terör veya kadınların cinsiyetlerine bağlı yaşayabilecekleri sıkıntılar bağlamında) Çocuklara hakim düzen dışında bir eğitim ve boş zaman imkanı sağlama sıkıntısı, ebeveynlerle birlikte şehir sıkıntılarını çocukların da yaşıyor oluşu Doğal gıdaya uzak olmak	Metropoldeki yaşama "alternatif": (heterotopik mekân) Tüketim kültürü ve kapitalist kentsel yaşam koşulları hâkimiyetindeki gündelik yaşamdan kurtulma ve kişilerin gerçek ihtiyaçlarını fark etmek ve kendi yaşamlarını yapılandırabilmeleri bağlamında özgürleşme imkânı: Gelenlerden bilgi birikimlerini aktarmaları ve yönetime katılım beklentisi Çocuk Belediyesi Belediyenin oluşturduğu yetişkinler için ücretsiz kurslar (kadın ve çocuk kenti oluşu)	Çalışma zamanının kendilerinin oluşturabilmesi ve ulaşım, trafik gibi zaman kısıtlayıcı zoraki zamanın az oluşu ile boş zamanları ve genelinde zamanını örgütleyebilme imkânı bulmak. Belediyenin birçok alanda sağladığı ücretsiz kurs imkânıyla kendi yeteneklerini keşfetme şansı yakalayabilmek. Çevreye daha duyarlı hale gelmek, yavaş kent felsefesinin sürdürülebilirliği anlamında yönetime katkılar sunmak yollarıyla yaşamına anlam katmak. Niceliksel olarak azalan ihtiyaçlarıyla gereksiz harcamalardan kaçınmış olma ve niteliksel anlamda çeşitlenen ihtiyaçlarıyla kendini daha mutlu hissetmek. Çocuklarına şehirde kendi yaşadıkları sıkıntıları yaşamadan, doğaya yakın büyümelerini ve kendilerini keşfetmelerini sağlayan ortamlar sunabilmek. Kişilerarası ilişkilerde daha yakın ilişkiler kurarak, bu örüntüler sayesinde insanlığını duyumsayabilmek Genel olarak yaşamlarına metropoldekine göre daha özgürce yapılandırabilme imkânı bulmak

Kişilerin yaşamlarında çalışma hayatının egemenliği, yabancılaşmaya en çok sebep olan durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Lefebvre, kişilerin boş zaman kazanmak ve sembolik tüketim için maddi koşulları elde edebilmek adına çalıştığını, bu yüzden de çalışma yaşamının dışına asla çıkamadıklarını dile getirmektedir (Köse, 2010: 294).

(...) Hep işe endeksli yaşıyorum. Saçım, başım, makyajım, kıyafetlerim hep işe göre. Bunların hepsi de iyi bir maaş alıp iyi bir hayat sürmek için. (...) Düşüncemizi duymaz hale geliyoruz şehirde. (...) Sonu gelmeyen arzu ve isteklere yetişmek için yaşamımızı çalışmaya adanıyoruz. Çalışmak için yaşıyoruz. (...) Yorgunluktan, zamansızlıktan hep yakınıyordum. (Seferi Keçi, 2017: 12-15)

K5: "Trafikte geçen süreyle beraber şehir de seni tüketmeye başlıyor. Fark etmeden tükenmeye başlıyorsun. Yaşarken, akış içerisinde düşünemiyorsun bile çünkü hiç durmuyorsun. Bir de mecbursun, bunu bıraksam yerine ne koyacağım, yerine koyduğum şeyin bu durumdan bir farkı olacak mı? Başka bir alternatif olabilir mi?" (...) İstanbul'da harcaman çok fazla... Bir dışarı çıkıyorsun bir sürü harcama oluyor."

Seferihisar'daki çalışma yaşamı ise, kişinin karşısında özerk bir güç olarak belirmemekte, kişi kendi yaşamında söz sahibi olarak ihtiyaçlarını, boş zamanlarını ve genelinde tüm yaşamını örgütleyebilme imkânı bulabilmektedir. Belediye tarafından organize edilen kültürel etkinliklere katılmak, ücretsiz olarak sunulan hobi kurslarına gitmek ve kriterler bağlamında oluşturulmuş çeşitli kuruluşlarda aktif rol almak, ilçe yönetimine katkı sağlamak (kent konseyi) katılımcıların yaşamlarına anlam katmak konusunda özgür hissetmelerini sağlamaktadır. Kişiler şehirdeki çalışma koşulları, uzak mesafeler, trafikte geçirilen zaman, alışveriş merkezlerine mahkûm olunan boş zaman aktiviteleri, gereksiz harcamalara neden olan sahte ihtiyaçlar gibi kısıtlardan kurtularak, kendi yaşamını belirleyebilme konusunda daha özerk ve farklı yönlerini keşfetme yoluyla kendilerini gerçekleştirme yolunda daha özgür hissetmektedirler.

Seferihisar'a gelen katılımcıların niceliksel olarak azalan ihtiyaçlarının yanında ilçeye yaptıkları katkılar ve belediyenin sunduğu imkânlar sayesinde, kendi yeteneklerini keşfetmeleri ve niteliksel anlamda ihtiyaçlarının çeşitlendiği söylenebilmektedir. Dolayısıyla Marx'ın ihtiyaçları zenginleşmiş, yetenekleri ve gereksinimleri arasında denge kurma imkânına sahip özne idealine referansla, kişilerin bireysel özgürleşme alanına adım attıkları değerlendirilebilir. Bunun yanı sıra, çocukların doğaya yakın büyümeleri ve çocuk belediyesinin sunduğu imkânlarla, metropolde hem zaman hem de maddi koşullar nedeniyle erişemeyeceği bir çocukluk yaşayabilmektedirler.

K6: "İstanbul'da olsaydık servise bindirecektik çocuğu ve saatlerce yol gidecekti. Trafiksiz 1,5 saat sürüyor yol düşünün! Bunları düşünüp üzülüp kahroluyordum. Ben zaten yıllarca o kadar yolu gidip gelmişim, çocuğun da bunu yaşamasını istemedim."

Katılımcılar, şehirde mekânsal (alışveriş merkezleri veya çeşitli kurslar) ya da dijital bakıcılarla, yetişkinlerin onlar için belirlediği sınırlılıklar çerçevesinde büyüyen çocuklar yerine farklı bakış açıları kazanabileceği, kendi keşifleriyle mutlu çocuklar yetiştirdikleri için mutludurlar. Dolayısıyla metropolde, tüketim kültürünü oluşturan semboller içerisinde, yetişkinlere ait trafik, zaman vb. gibi sıkıntıları yaşamlarının en erken dönemlerinde tanımakta olan çocuklar, Seferihisar’da kendi öznel değerlerini duyumsayabilmekte ve nesnel koşullardan olabildiğince arınmış bir ortamda daha sağlıklı büyüme şansına sahip olabilmektedirler.

Bahsedilen tüm olumlu etkileşimlere rağmen, yavaş kent unvanı alan Seferihisar’ın, markalaşarak bilinirliğinin artması sonucunda önemli oranda nüfusun artışı gerçekleşmiş ve çeşitli sorunlar görülmeye başlanmıştır. Bu bağlamda kalabalıklaşan nüfus ile birlikte ilçede, metropolde yabancılaşmaya sebep olan sorunların ortaya çıkması, katılımcıların Seferihisar’ı terk etmek istemelerine yol açmıştır.

K2: “Mesela Sığacık, 3-5 yıl içerisinde oradan taşınma noktasına gelen çok fazla insanla karşılaşacaksınız.” (...) “Buraya gelince gerçeklerle karşılaşıyorlar, şok oluyorlar.”

K6: “(...) birileri daha geliyor ve çok kalabalık oluyoruz. Biraz daha göç alacak herhalde ve 60.000 falan olacağız.”

Tema-2: Köy-kent ayrımının silikleşmesi bağlamında yavaş kent Seferihisar

Yavaş Kent unvanı, önemli miktarda ticari kazanç sağlamakta olsa da, ilçenin dokusunda önceden bulunmayan kent yaşamına ait göstergelerin ya da problemlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Üzerinde yaşadıkları toprak tarımsal üretim için değil, inşaat sektörü için değerli olmaya başlayınca, yerel halk da sahip olduğu mandalina bahçelerini müteahhitlere vermektedir. İlçede 1989 yılından kalma imar planı geçerli olmakta ve plana dair yetkinin metropol belediyesine ait olduğu dile getirilmektedir. Bu yüzden ilçe belediyesi 4 katlı binalara itiraz etse dahi yapılaşma üzerinde metropol belediyesinin son sözü söylediği görülmektedir. Bunun yanı sıra, ilçe belediyesi yavaş kent kriterleriyle asla uyuşmayan ve tüketim kültürüne ait en önemli dokulardan biri olan alışveriş merkezi açılışı yapmak durumunda kalmaktadır. Bu durumlar Türkiye’de yerel belediyelerin yetkilerinin sınırlılığına işaret etmekte, yavaş kent bağlamında ise uygulamalarda sorun teşkil etmektedir. Bu açıdan Türkiye’de politika yapma süreçlerinin yavaş kent prensipleriyle örtüşmediği dile getirilmektedir (Tekin, 2018: 253).

Nüfus artışının diğer sonuçları olan trafik, otopark ve altyapı sorunlarının yanı sıra kozmopolitleşen nüfus nedeniyle ilçenin kültürel kimliği de değişmektedir. Yerel değerleri, kültürü korumak amacıyla olan ve dayanışmacı bir öz ile yerel üretimi ve katılımı desteklemek adına yavaş kent felsefesi bağlamında birçok uygulama gerçekleştirilmiştir (Tablo 1). Ancak yavaş kent hareketinin

yerel halk iradesiyle değil, Avrupa kaynaklı kozmopolit bir kültür üzerinden üretilen bir yaklaşım oluşu, neo-liberal politikalar bağlamında değerlendirilmekte ve bir markalama stratejisi olduğu dile getirilmektedir (Gündüz, 2017: 262). Başka bir deyişle, yerel halkın kendi kültürü ve yaşam biçiminden doğmayan bir modelin benimsetilme çabası söz edilmektedir. Çünkü yavaş kent kriterleri, halkın sürekli olarak eğitilmesi ve bilgilendirilmesi gerektiğini söylemektedir. Ancak çeşitli araştırmalar (Akman vd. 2018: 83; Tekin, 2018: 251; Özmen vd. 2017: 100), halkın yeterince bilgilendirilmediği ve sürece yeterince dâhil edilmediğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte dokümanlarda Tunç Soyer'in, tam anlamıyla katılımcı bir model ortaya konulamadığını dile getirdiği ifadeleri yer almaktadır (*Seferi Keçi*, Mayıs 2017: 17). Oysaki yerel sakinlerin yönetim içinde söz sahibi olmaları, kendi ideal kentlerini oluşturabilme ve kendi kültürlerinin devamlılığını sağlayacak bir kent tasarımı için önemli olmaktadır. Tüm bu değişim süreci ekseninde, araştırmanın alt sorularını tartışabilmek adına şu soru sorulmaktadır: Yavaş kent unvanıyla gelen markalaşma sürecinin yarattığı değişim, kapitalist kültüre ait yeniden üretim süreçleriyle ilgili olup, kapitalist üretimin kendini gençleştirmek adına yarattığı yeni bir küresel trendin sonucunda mı gerçekleşmektedir?

1974'ten sonraki kapitalizmin geldiği nokta olarak belirtilen neo-liberalizmin, küreselleşmenin özünü oluşturacak şekilde, "uluslararası finans piyasasının öneminin arttığı, uluslararası mal dağıtımının genişlediği ve hızlandığı, bununla beraber günlük yerel hayatı da derinlemesine etkilediği" kapitalistik evre olduğu belirtilmektedir (Fülberth, 2014: 265). Kapitalizmin bu yeni evresinde yerel yönetimler, emek merkezli bir kalkınma yerine sermaye merkezli kalkınma stratejilerine yönelmekte ve bu nedenle metalaşan yerellik küresel rekabet ortamına girebilmektedir. Yerel kalkınma ve sürdürülebilirlik üzerine oluşturulan bir model olan yavaş kentlerdeki sermaye stratejilerinin, yerel birimlerin kendi içsel dinamikleri yerine uluslararası kuruluşların dayatmaları tarafından belirlendiği ifade edilmektedir (Şengül, 2008: 285; Gündüz, 2017: 261). Bu nedenle Yavaş Kent Seferihisar'ın da yavaş kent kriterleri bağlamında her ne kadar dayanışmacı ve toplumcu girişimlerde bulunmuş olsa dahi, sahip olduğu yavaş kent unvanı sayesinde bir benzersiz satış önermesine sahip olmuş, bu sayede sermayenin ilgisini çekmiş ve paradoksal olarak küresel kapitalist sistemde karşıt olduğu unsurların yeniden üretilmesine yol açmıştır. Seferihisar'ın merkezinde yer alan 4 katlı binalar, alışveriş merkezi, katılımcılar tarafından parçalanmış alışveriş merkezi olarak nitelendirilen zincir mağazaların tek tek artmaya başlaması, hem ürünleri hem de çalışma saatleriyle metropoldekilerle benzeşen kafeler ve barlar, artan emlak fiyatları ve genel olarak yaşamın pahalılaşması, giderek artan trafik ve otopark sorunu, piyasalaştırılan ilçede yerel sakinlerin yabancılaşması tehdidi... Araştırma katılımcılarından K7'nin de dile getirdiği gibi; yavaş adı altında hızlı yaşama ait değerlerin, sembollerin ve problemlerin yaşanmasıyla yavaşın anlamı, bugünkü hızlı da içerebilecektir. İlçeyi değişim değerine bağlı olarak tanımlayanlar mekânın temsili bağlamında bir değişim sürecine yol açarken, kullanım değerine göre tanımla-

yanların içinde bulundukları gündelik bağlamı da dönüştürmüş olmaktadır. Bu yüzden ilçenin yerel inisiyatifiyle oluşmamış, iktidarın mekânına dönüşen bir yerellik ortaya çıkmaktadır.

Yavaş Kent Seferihisar örneğinde, kapitalist sistemin yeniden üretildiği bir mekân tasarımı söz edilebilmekte, ilçedeki kent göstergelerinin artışıyla birlikte radikal ihtiyaçlarını giderebilmek bağlamında bir bireysel özgürlüğü yaşamak fikri uzaklaşmaktadır. Bu nedenle Seferihisar'ın bu olumsuzluklardan kurtulması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için çözümler üretilmesi gerekmektedir. Yavaş Yaşamı Destekleme Derneği Başkanı Bülent Köstem, yerel birimlerin daha sakin bir yaşama ulaşma çabasındaki kişilerle artacak nüfusu kaldıramayacağından ve esas değişimin metropollerde yaşayan kişilerin zihinlerinde gerçekleştirilmesi gerektiğini söylemektedir. Bu yüzden amaç; "yavaş yaşam" felsefesini şehirlerde yaymak, gündelik yaşamlarında değişim yapmak, bulundukları mekân içerisinde özgürleşmelerini sağlamak olmaktadır. Dernek, bahsedilen bilinçlendirmeyi sağlamak adına bir kampanya düzenleyerek; kişilerin kapitalist kültürün yaşamlarındaki etkilerini fark etmeyi sağlamayı, ihtiyaçlarda ve genelde tüketim alışkanlıklarında değişim yaratmayı ve böylelikle gündelik yaşamlarda oluşan duyarlılıkla bireysel başlayan ancak sonra tüm topluma yayılabilecek bir farkındalığı amaçlamaktadır.

Tema-3: Metropolde yavaş yaşam bilincini yaratmak ve uygulamak mümkün müdür?

Gündelik yaşamın çalışma hayatı ve tüketim kültürü tarafından ele geçirildiğini ileri süren kuramlar, kapitalist pratiklerin karşısına alternatif değerler ve uygulamalar koyma çabasıyla praksisçi özneyi diriltmeye çalışmaktadır. Lefebvre, gündelik yaşamdaki manipüle edici öğelerin (özellikle reklamlar, çalışma saatleri, boş zaman için sunulan etkinlikler) farkına varılmasıyla kişinin özgürleşme yolunda adım atabileceğini dile getirmektedir (2013: 48). Kişi öncelikle toplumsal gerçekliği tek yaşam yolu gibi görmekten vazgeçmeli ve yabancılaşmış bilincini özgürleştirmelidir. Kapitalizmin garantilediği hayatta kalmak ile gerçekten yaşamak aynı şey olmamaktadır. Bu bağlamda *Sitüasyonist Enternasyonal* akım da, gündelik yaşamda bir devrim için "psikocoğrafya" ve "derivé" gibi kavramlar öne sürmüştür. Psikocoğrafya; kapitalist mekân düzenlemelerinin ve üzerimizde egemenlik kuran sembollerin yeri olan kentsel mekânda, alternatif düşünce biçimlerinin de yaratılabileceği tezini ileri sürmektedir. Bu alternatif düşünceler, yürüme eylemiyle gelmektedir. Amaçsızca yürüyerek tüm düzenlemeler ilk kez görülüyormuşçasına okunmakta ve zihinsel bir yoğunluğa ulaşılarak mevcut düzenin baskısı yitirilmektedir. Bu sayede hâkim düzenlemelerden sapma yoluyla özgürleşen kişinin bu eylemine *derivé* adı verilmektedir (Köse, 2018: 334). Yavaş yaşam da hızlı olmanın kişilere zaman kazandırdığı yanılsamasını zihinlerden çıkarmaktan geçmektedir. *Festina Lente* düsturunu benimseyen yavaş hareket, anın yoğunluğunu duyumsayarak içsel bir yoğunluğa ulaşabileceğimize inanmaktadır.

Küçük kaçış mekanizmalarının postmodernizmin özgürleştirici yönüyle

mümkün olabileceğini düşünen Fırat ve Venkatesh, bütünsel bir birey yerine zıtlıkları bir arada yaşayabilen, farklı kimlik tasarımlarıyla kendisini yapılandırabilen bir bireyden söz ederek kendine dayatılanlar dışında yapacağı tercihlerle özgürleşmenin mümkün olduğunu söylemektedirler (1995). Ancak bu yönden Baudrillard tüm bu farklılıkların sisteme dâhil edilebileceğini, bu mikro özgürlüklerin başka pazarlar yaratacağını ve bunun yapay ihtiyaçlar arasından “seçme özgürlüğüne” karşılık geleceğini ifade etmektedir (2012: 76). Bu yüzden tüketime bağlı olarak sunulan özgürlüğün bir yanılsamadan ibaret olacağını düşünmektedir. Buradan yola çıkılarak, yavaş kentlerin bir kategorizasyon şeklinde kapitalizmin siyasalarıyla uyuşan bir gündem içerisinde olduğu değerlendirilmesi yapılabilmektedir. Bu noktada Harvey, yerel değerlerin metalaştırılmasının, kendi bölgelerinde yabancılaşma hisseden yerel halk tarafından karşıt ve alternatif görüşleri filizlendirebileceği umudunu taşımaktadır (2013: 168). Küresel sermayenin yerel özellikleri tehdit etmesine karşı bir protesto şeklinde ortaya çıkan yavaşlık hareketi, Harvey’in ümitlerini boşa çıkarmamıştır. Ancak Seferihisar örneğinde görülmektedir ki, daha geniş toplumsal ve ekonomik neo-liberal politikalarından ayrı düşünülmemeyen yerel kültürler, kent- sel girişimcilik üzerine kurulu bir rant mekanizmasına dönüşebilmektedir. Nitekim Kozinets (2002) ve Bauman (2016; 2015), tüm bu özgürleşme arayışlarını ve direnişçi söylemleri, tüketimi yeniden büyüleme girişimi olarak görmekte ve küreselleşme eğilimleriyle ters düşmeyen farklılıklar şeklinde sistemin kendisini gençleştirmeye yaradığı alanlar olduklarını ileri sürmektedirler.

Fromm ise kapitalist güçler karşısında çaresiz kalan bireyin, değerleri ve alışkanlıklarında bir değişim gerçekleşmesi gerektiğini, bu içsel devrimlerin tümevarımsal bir süreç gibi, sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasi alanlarda reformlara yol açarak bir yeni toplumun yaratılabileceğini düşünmektedir. Pratikte karşılığını bulan bir felsefe sunan Fromm’un yeni toplum projesi pratik-ütopya şeklinde tanımlanmaktadır. Bu bağlamda Lefebvre’in ifade ettiği gibi; “var olan durumu onamakla yetinmeyen her düşüncenin içinde bir ütopya barındırması” (2013: 89) söz konusu ise, yavaş yaşam da sunduğu alternatiflerle ütopyik bir yaklaşımdır ama Fromm’un sosyal reformları ve önerisinin dinamik niteliği gibi, yaşamın tüm alanlarında gerçekçi çözümler önermesiyle pratik bir ütopya⁸ olarak değerlendirilebilmektedir. Farklı pratikler oluşturma hedefiyle bireylerin gündelik yaşamlarını daha özgürce yapılandırabilmeleri ve yaşayabilmeleri için imkânlar sunmaktadır.

Sonuç

Postmodern özelliklere sahip günümüzün tüketim kültürü ve kapitalizmin hâkimiyetindeki gündelik kent yaşamında, siyasal görüşlerin yerini üslupların ve

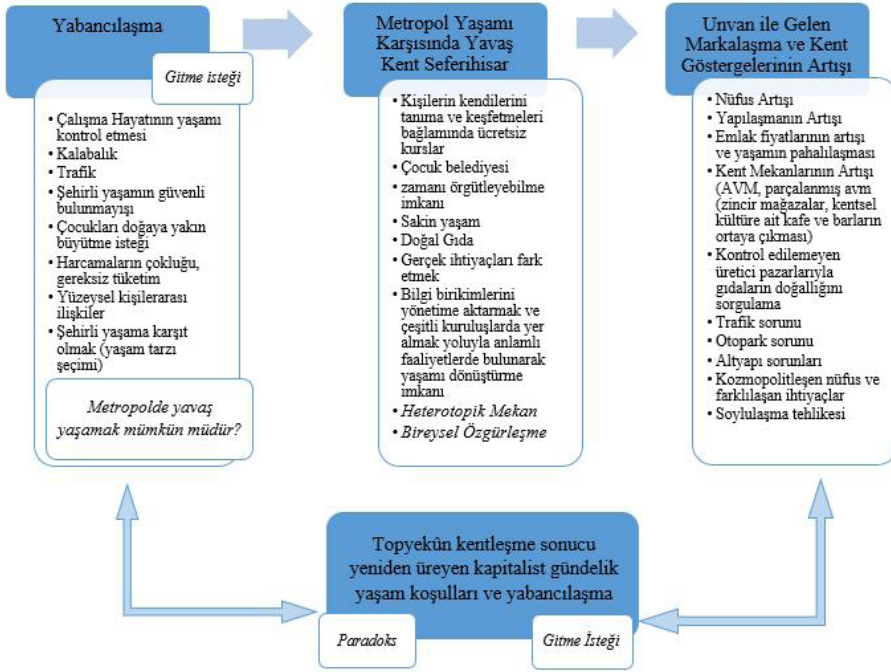
⁸ Fromm’un siyasi, ekonomik, sosyo-kültürel tüm alanlarda gerçekleştirilmesini önerdiği reformlarla “yeni toplum” projesinin yalnızca idealist bir yaklaşım değil, pratikte karşılığını bulabilen bir iyileşme önerisi olduğu dile getirilmekte ve “pratik-ütopya” sözcüklerinin birleşimi olan “pratopya” şeklinde kavramlaştırılmaktadır (akt. Özyurt, 2016: 269).

yaşam tarzlarının savaşının aldığı ve kültürel sembollerin tüketilmesinin olanaklı kılındığı bir toplumsal uyumdan söz edilmektedir. Lefebvre'in ifade ettiği gibi; uyum sağlayanlar zorlamanın baskısından kurtulmakta (2013: 101) ancak gündelik yaşamın tüketimci yönlendirmesinin farkında olan ve yabancılaşmış bilinçlerini özgürleştirmek isteyen bireyler için kurtuluşun genellikle gündelik devrimlerde ve içsel değişimlerle gerçekleşebileceği düşüncesi, birçok kuramcının ortak görüşü olmaktadır.

Çalışma, Seferihisar örneğinde, Yavaş Kent uygulamasının kişilerin bireysel özgürleşmeleri bağlamında güvenli bir sığınak olup olmadığını incelemektedir. Ortaya çıkan her karşıt görüşün, her alternatifin kapitalist mekanizmayı çalıştıran ve devamlılığını sağlayan yeni tüketim yöntemleri yaratarak kapitalizmin dinamik karakterine uyum sağladığı öne sürülmektedir. "Her devrimin bir yenilenme havası yaratarak yaratıcı yıkım sürecine girdiği" (Schumpeter, 2014: 103) kapitalizmin günümüzdeki evresinde yavaş kentlerin de bu yaratıcı yıkım sürecine dâhil olduğu düşünülmektedir.

Erich Fromm'un yabancılaşmadan kurtuluşun mümkün olduğunu öne sürdüğü yeni toplum kuramı değer yüklü ve bilimsellikten uzak bulunarak eleştirilmiştir. Ancak Lefebvre'in dile getirdiği gibi; "teorik hipotezler olmadan bilim de olamaz" (2015: 9) ve öznel bir katkıda bulunmaksızın yorum yapmak da mümkün değildir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 30). Fenomenolojik yaklaşımla yürütülmüş olan bu çalışma, kuramsal bir altyapı üzerine kurulmaktadır. Yavaş Kent Seferihisar'ın kapitalist yeniden üretim süreçlerine dâhil olup olmadığını anlamaya çalışırken aynı zamanda öznel bir katkı olarak, yavaş yaşam biçimini önceden var olan gündelik yaşam kuramları çerçevesinden ele alarak, metropol yaşamında yavaş yaşamının ve gündelik devrimlerin mümkün olup olmadığı konusunda bir açılım yapmaktadır. Bilimsel bir çalışmaya dayanmadan, sosyal bir refleks sonucunda ortaya çıkan Yavaş Kent Hareketinin (Özmen, 2016: 10), Seferihisar örneğindeki adaptasyonunu değerlendirebilmek adına kuramsal bir temel oluşturmuştur. Aşağıda Tema-1, 2 ve 3'ün tümevarımsal değerlendirilmesiyle oluşturulmuş bulunan, Yavaş Kent Seferihisar'ın yabancılaşmadan kurtuluş ve bireysel özgürleşmeyi mümkün kılan bir yaşam alternatifi olup olmadığına dair kuramsal modeli görülebilmektedir.

Şekil 1. Yavaş Kent Seferihisar'ın yabancılaşmadan kurtuluş ve bireysel özgürleşmeyi mümkün kılan bir yaşam alternatifi olup olmadığına dair kuramsal modeli

Unvan ile birlikte hızlı bir büyüme sürecine giren Seferihisar için büyük şehirlerin karşısına küçük ve yaşamın daha kolay olduğu alternatif bir yaşam alanı değerlendirmesi yapılamamaktadır. Çünkü metropollerin bireysel özgürlüğün önüne engeller koyan kentsel koşullarının baş göstermesiyle ve kontrol yoksunluğu nedeniyle kişiler, Seferihisar'dan ayrılmayı düşünebilmektedirler. Bu yönüyle kapitalist koşulları yeniden üreterek, yabancılaşma hislerinin yeniden var olmasına yol açarak ve Schumpeter'in yaratıcı yıkım kavramıyla (2014) karşılık bulan girişimci bir adaptasyon olarak kapitalizmin gelişimini sağladığı söylenebilmektedir. Yukarıdaki model üzerinde de belirtildiği gibi paradoksal olan bu durumun fark edilmesi aslında tartışmaya açık olan bir sonuç ortaya çıkarmakta ve sorunun çözümünden çok çözüm yolları önermek ve farklı bakış açıları sunmak önemli olmaktadır. Yabancılaşmadan kurtuluş ve bireysel özgürleşme bağlamında Yavaş Kent Seferihisar gibi küçük kentler seçeneğinin bir alternatif olmayabileceği; gösteri kültürü ve kentsel koşulları yeniden ürettiğinde bireysel özgürlüğün mekânsal değil, zihinsel olması gerektiği anlaşılmaktadır.

Özgürlük yalnızca mekânsal değişimle yapılacak kısıtlamalardan kurtuluşla değil, yeni güçlerin yaratılmasıyla mümkün olabilmektedir (Silier, 2013: 131). Marx, sahip olduklarımızla tanımlanmayı tercih etmek ya da verili seçenek-

ler arasından en uygununa mecbur olmak yerine, kendimiz için yeni seçenekler yaratabileceğimizi ve yeteneklerimizi fark etmek yoluyla özgürleşmenin mümkün olabileceğini düşünmektedir. Bu bağlamda Yavaş Kent Seferihisar, neo-liberal politikalar kapsamında küresel ölçekte rekabet etmek zorunda kalmadan ve tek tek bireyler de gündelik yaşamın kapitalist manipölasyonunun girdabına kapılmadan kendi içsel dinamiklerinden doğan reformlarını gerçekleştirebilecek güce sahiptir.

Kaynaklar

- Akman, E., Akam, Ç. ve Karakuş, M. (2018). Yavaş şehir kriterleri çerçevesinde Seferihisar Belediyesinin faaliyetlerinden yerel halkın memnuniyet düzeyi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 20-38.
- Aydoğan, E. (2015). Marx ve öncülerinde yabancılaşma kavramı. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 54(Haziran), 273-282.
- Baudrillard, J. (2011). *Nesneler sistemi* (O. Adanır, çev.). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- (2012). *Tüketim toplumu* (H. Deliceçaylı, F. Keskin, çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (2015). *Bireyselleşmiş toplum* (Y. Alogan, çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- (2016). *Özgürlük* (K. Eren, çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bocock, R. (2009). *Tüketim* (İ. Kutluk, çev.). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Cittaslow International (tarih yok). <https://www.cittaslow.org>. 29 Haziran 2019.
- (tarih yok). *The Cittaslow Philosophy*. <https://www.cittaslow.org/content/philosophy>. 29 Haziran 2019.
- Cittaslow Türkiye (tarih yok). *Cittaslow Üyelik Süreci ve Kriterleri*. <http://cittaslow-turkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/>. 5 Temmuz 2019.
- Çekmez, E., Yıldız, C. ve Bütünler, S. (2012). Fenomenografik araştırma yöntemi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitim Dergisi*, 6(2), 77-102, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/balikesirnef/issue/3375/46581>.
- Demir, Z. (2018). Karl Marx'ın bakış açısından kapitalist toplumda yabancılaşma ve sonuçları. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 3(5), 63-74.
- Fromm, E. (2011). *Özgürlükten kaçış* (Ş. Yeğin, çev.). İstanbul: Payel Yayınları.
- Fülberth, G. (2014). *Kapitalizmin kısa tarihi* (S. Usta, çev.). İstanbul: Yordam Kitap.
- Gündüz, C. (2017). Yerel kalkınmacılıkta Cittaslow modeli: Neoliberal kentleşme politikalarına yeni bir alternatiflik mi?. Erman T., Özaloğlu S. (der.), *Bir varmış bir yokmuş toplumsal bellek, mekân ve kimlik üzerine araştırmalar* (255-265). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

- Harvey, D. (2013). *Asi şehirler* (A. D. Temiz, çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Honoré, C. (2008). *Yavaş! Hız çılgınlığına başkaldıran yavaşlık hareketi* (E. Gür, çev.). İstanbul: Alfa Yayınları. ISSN 2564-7989.
- Kozinets, R. (2002). Can consumers escape the market? Emancipatory illuminations from burning man. *Journal of Consumer Research*, 29(1), 20-38.
- Köse, H. (2010). *Medya ve tüketim sosyolojisi*. Ankara: Ayraç Kitabevi.
- (2018). Yaratıcı uzamlar ya da psikocoğrafya kavramı odağında mekanın yeniden üretimi. *Hacettepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Moment Dergi*, 5(2), 320-342.
- Lefebvre, H. (2013). *Modern dünyada gündelik hayat* (İ. Gürbüz, çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- (2015). *Kentsel devrim* (S. Sezer, çev.). İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Marcuse, H. (1990). *Tek boyutlu insan* (A. Yardımlı, çev.). İstanbul: İdea Yayınları.
- Marx, K. (2018). *Yabancılaşma* (K. Somer, Kardam, A., Belli, S., Gelen, A., Fincancı, Y. ve Bilgi, A. çev.). Ankara: Sol Yayınları.
- Matthews, J. D., Knabb, K., Debord, G., Bodson G. ve Brown, B. (2008). *Sitüasyonist enternasyonal* (M. Darende, M. Oflas ve A. Günebakımlı çev.). İstanbul: Altıkırkbeş Yayınları.
- Miles, M. B., Huberman, A. M. ve Saldana, J. (2014). *Qualitative data analysis* (3rd edition), USA: Sage Publications.
- Osmanoğlu, Ö. (2016). Hegel'den Marcuse'ye yabancılaşma olgusu. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3): 65-92.
- Özel, H. (2013), *Piyasa ütopyası* (2. Baskı). Ankara: Bilgesu Yayınları.
- Özer Tekin, N. B. (2018). *Türkiye'de kapitalizmin işleyişi sürecinde sakin şehir hareketi ve sürdürülebilirlik: Seferihisar örneği* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özmen, A. (2016). *Tarihi Cittaslow yerleşimlerinde kentsel ve mimari koruma ilkeleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Özmen, A. ve Can, M. C. (2018). Cittaslow hareketi'ne eleştirel bir bakış. *TBMMOB Planlama Dergisi*, 28(2), 91-101. doi: 10.14744/planlama.2018.95967
- Özmen, Ş., Birsen, H. ve Birsen, Ö. (2017). Türkiye'de sakin şehirlerin iletişim stratejisi. G. Öztürk ve İ. Eken (Ed.), *1. Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı 4-5 Mayıs, 2017* (91-100). İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Özyurt, C. (2016). *Erich Fromm'ın insan ve toplum anlayışı*. Ankara: Hece Yayınları.
- Punch, K. F. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş: Nicel ve nitel yaklaşımlar* (D. Bayrak, H. B. Arslan ve Z. Akyüz, çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.

- Schumpeter, A. J. (2014). *Kapitalizm, sosyalizm ve demokrasi* (H. İlhan, çev.). Ankara: Alter Yayıncılık.
- Seferi Keçi Kültür ve Yaşam Dergisi* (2017, Eylül ve Mayıs; 2018, Ocak ve Yaz; 2019, Yaz). İzmir
- Seferihisar Belediyesi (tarih yok). *Cittaslow Seferihisar Biten Projeler*. <http://seferihisar.bel.tr/projeler/>. 29 Haziran 2019.
- Silier, Y. (2011). *Oburluk çağı* (2. Baskı). İstanbul: Yordam Kitap.
- (2013). *Özgürlük yanılsaması* (4. Baskı). İstanbul: Yordam Kitap.
- Şengül, H. T. (2008). Kapitalist kentleşme dinamikleri, küreselleşme ve Türkiye kentleri. *Adana Kent Sorunları Sempozyumu 9-10 Mayıs, 2008*, (281-289). Ankara: TBMMOB Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yurtseven, R. H., Kaya, O. ve Harman, S. (2010). *Yavaş hareketi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Zorlu, A. (2016). Üretim ve tüketim teorileri. Ankara: Altınordu Yayınları.

Onam bilgisi: Katılımcılar işlem öncesinde bilgilendirilmiş, onam formu imzalatılmıştır.

Etik kurul onayı: Etik kurul onayına ihtiyaç bulunmamaktadır.

Çıkar çatışması: Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal destek: Finansal destek bulunmamaktadır.

Yazar katkı oranları: A. D. Durak Avan (%50), N. Babür Tosun (%50).

Participant informed consent: Participants were informed before the data collection and they were asked to sign a form of consent.

Ethics committee approval: There is no need for ethics committee approval.

Conflict of interest: There are no conflicts of interest to declare.

Financial support: No funding was received for this study.

Author contribution rate: A. D. Durak Avan (50%), N. Babür Tosun (50%).